

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej
Pani mgr Weroniki WOJNACH
w związku z procedurą postępowania w sprawie nadania stopnia
doktora w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuk
filmowych i teatralnych przeprowadzaną przez Uczelnianą
Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej,
Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi

I.
Ocena dorobku artystycznego Kandydatki

Ten, kto recenzuje, ocenia dorobek artystyczny i twórczy, idzie wyłącznie drogą przybliżeń. Jednak podmiot recenzji nie jest tylko „podejrzany”, któremu należy udowodnić, że błędził. Błędów zazwyczaj jest wiele, ale należą one do treści dzieł i życia Kandydata. Co więc jest tu „winą”? Kto o tym decyduje? Ocena dorobku twórczego i artystycznego Kandydata nie powinna być ani celowym obnażaniem, ani też laudacją. Virginia Woolf uważała, że w takich ocenach zadanie powinno polegać na uchwyceniu: *owej szczególnej harmonii rzeczywistości i snu, owych nieustannych zaślubin granitu z tęczą*, ponieważ dotyczy równocześnie tajemnicy twórczości i ziemskiej egzystencji twórcy. Uczciwość recenzenta powinna więc polegać na tym, aby nie negować ani nie podkreślać jednego aspektu kosztem innych.

W dniu 26 kwietnia 2007 roku Pani Weronika Wojnach uzyskała tytuł zawodowy magistra sztuki (numer dyplomu 1641) w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi na Wydziale Realizacji Obrazu Filmowego, Telewizyjnego i Fotografii w zakresie sztuki operatorskiej. W 2015 roku rozpoczęła studia doktoranckie w PWSFTviT na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej. W okresie od 2004 roku do 2017 była zatrudniona w domu produkcyjnym ARTRAMA jako specjalista do spraw obrazu. Od 2017 roku jest zatrudniona w Telewizji Polskiej S.A. na stanowisku realizatora audycji. Kandydatka współpracowała przy kilkudziesięciu programach telewizyjnych oraz jako reżyser, scenarzysta i operator obrazu przy realizacji filmów dokumentalnych (pełny wykaz dorobku artystycznego w dokumentacji postępowania).

Jaki głębszy sens jest ukryty w twórczych działaniach Kandydatki, a szczególnie w dziele filmowym pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920* będącym przedmiotem postępowania? Dorobek twórczy i artystyczny Pani mgr Weroniki Wojnach oraz dzieło filmowe cechuje precyzyjna i spójna konstrukcja dramaturgiczna, dojrzała forma wizualna.

Realna rzeczywistość rozmywa się i „tonie” w chaosie. Tak mógłby stwierdzić przeciętny, statystyczny obserwator. Sztuka filmowa „żywiąca” się obrazem, „myśląca obrazem”, wprowadza redukcję jej elementów, wnosi i organizuje hierarchię - właśnie porządkuje, lub jak by powiedział Heidegger, *mobilizuje realną rzeczywistość*. W hierarchizowaniu realnej rzeczywistości asystują narzędzia warsztatu twórcy filmowego

Presja emocji wpływa na konfigurację *świata* odbiorcy filmu pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920* oraz uwzględnia egzystencjalną perspektywę bytu. W ten sposób tworzą się skomplikowane zależności, relacje twórcy dzieła i odbiorcy: dominacja jednej emocji i odsuwanie na margines pozostałych oraz na zmienności i różnokierunkowo układających się koneksjach. Współzależności relacji mogą rozbudzać również konsekwentne, nieprzewidziane korelacje ukazujące bezsensowność poprzednich odniesień. W rezultacie niektóre z nich mogą w jednym przeblysku uzyskiwać przewagę. *Świat* odbiorcy filmu pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920* nie jest więc prosty, zarządza nim szeroki horyzont, dezintegrujące struktury, zróżnicowane emocje i dlatego nie kształtują się według przeciętnych, stereotypowych reguł. Ten *świat* kształtują: wydarzenia historyczne, polityka, kondycja duchowa społeczeństwa i chociaż niektóre charakterystyki emocji wydają się być zbliżone, nie należy ich traktować schematycznie według kryteriów socjologicznych, kulturowych, a jedynie z perspektywy ludzkiego istnienia. Nie jest więc łatwo odpowiedzieć na pytanie jak skonfigurować w kategoriach, przejrzysty sposób *świat* twórcy i odbiorcy filmu pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920*.

Powyższa refleksja oceniająca źródło myślenia artystycznego Pani mgr Weroniki Wojnach nie jest jedną myślą i nie wyznacza ostrych granic, ponieważ taki jest fenomen tworzenia. Nie ma jednomyślności w myśleniu sztuki.

II.

Ocena rozprawy doktorskiej (krytyczna charakterystyka)

Czy rozprawa doktorska Pani mgr Weroniki Wojnach pt. *Poszukiwanie obrazu bohatera – wizualne środki filmowe w biograficznym dokumencie historycznym* prezentuje rozwiązanie oryginalnego problemu artystycznego? Rozprawa doktorska stanowi opis dzieła - filmu pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920* i jest staranną analizą struktury koncepcji wizualnej oraz jego funkcji w gatunkowym, historycznym filmie dokumentalnym. Jednocześnie autorka rozprawy skrupulatnie i wyczerpująco podejmuje próbę analizy procesów twórczych w doświadczeniu warsztatu reżysera i operatora obrazu

podkreślająca spójność estetycznych fundamentów tworzenia historycznego dokumentalnego dzieła filmowego. Na stronie numer 3 autorka rozprawy napisała:

Poniższa praca służy przyjrzeniu się metodom, jakimi – na przykładzie omawianego dokumentu – sztuka filmowa daje sposobność uchwycenia i trwałego zachowania w świadomości widza niedookreślonych – przez skąpo zachowane materiały – postaci historycznych. Wskazuje, na jakie trudności można natrafić w tym procesie oraz jak się z nimi uporać.

Co chce nam powiedzieć Kandydatka? Jak zdefiniować Jej kodeks tworzenia formy dokumentalnej dzieła filmowego? Pani mgr Weronika Wojnach przyjmuje kryterium warunku brzegowego – istoty komunikacji z odbiorcą dzieła. Czy możliwe jest zaprogramowanie odbiorcy w percepcji gatunkowego historycznego filmu dokumentalnego? Czy jest jakiś związek między tym, co opowiada twórca dzieła, a czego oczekuje odbiorca? Czy Kandydatka podejmuje próbę zracjonalizowania dialogu twórcy – odbiorca w dziele artystycznym?

Rzeczywistość ekranowa jest światem nieustającej zmiany i nieredukowalnej różnorodności, tym samym nie jest żadną uniwersalną całością. Jedynie próba wyzwolenia potencjału wrażliwości odbiorcy decyduje o zakrytej wartości dzieła filmowego¹. Nie oznacza to, że każdy odbiorca w trakcie refleksyjnej oceny postrzega faktyczne wartości dzieła, ponieważ reguły tworzenia nie uwzględniają jednej perspektywy uzasadniających całością kryteriów. Jedynym wyznacznikiem uzasadniającym pojęcie wartości jest odwołanie się do aktywnego podmiotu w perspektywie bycia. Granice tego, co odbiorca „zrozumie” jest właśnie inkorporacja, przyswojenie dzieła w krąg jego życia.

Bycie ludzkie nie jest jednak statyczną strukturą, nie ma systemu, przez odniesienie którego można cokolwiek zrozumieć z zewnątrz i nigdy nie jest określone do końca. Nie dopełnia się wraz z osiągnięciem kresu. To właśnie odbiorca nadaje sens dziełu, intensywnością swojego bycia czyni go zrozumiałym i układa w sekwencję wartości. Transcendentalna świadomość (zgodnie z poglądem Husserla) jest właśnie tożsamością odbiorcy, która decyduje o tym czym jest świat ekranowy i jaki jest jego sens. Jak odbiorca postrzega żywioł realnej przedmiotowości i rzeczywistości ekranowej filmu pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920*?

Problemy interpretujące i racjonalizujące istotę percepcji oraz ich udział w naturze świadomości są przedmiotem fenomenologii, która rozstrzyga o esencji bycia. W gruncie rzeczy jest to filozofia transcendentalna, która analizuje zagadnienia czasu, przestrzeni oraz sposoby konfigurowania świadomości w ludzkim doświadczeniu. Sfera sztuki jest inspirowana „światem” przeżywanym – to przecież emocje kształtują odbiór dzieła filmowego. Tym samym pole percepcyjne odbiorcy jest opanowane przez efemeryczne wizualne doznania oraz rezonanse dźwiękowe. Doznania te gubią się i kluczą w labiryntach wyobrażeń, postaci, obiektów oraz interferują, przeplatają się z realną rzeczywistością, aby skonkretyzować się w „igrzyskach” wyobraźni.

¹ Wartości dzieła artystycznego definiowane są jako wartości sensu oraz wartości estetyczne.

Czy to oznacza, że istnieje nieskończona wolność w procesie postrzegania i kojarzenia skoro są zdeterminowane indywidualnymi, subiektywnymi doświadczeniami? A może to tylko hipotetyczna wolność? Wolność w ramach rubieży, której nie da się ujarzmić? W konsekwencji różnorodne doświadczenia są nieusuwalne, nie da się ich związać żadną formą, ująć w jednoznaczność, opanować jednym pojęciem. To właśnie „Ja” jest podmiotem postrzegania i przeżywania pod warunkiem, że w każdym „Ja” jest intensywność przewycięzania wszystkiego czym się jest, czyli akceptacją przyjęcia doświadczenia otwierającego nieograniczone pole wrażliwości na świat.

W centrum myślenia artystycznego Pani mgr Weroniki Wojnach dominuje refleksja charakteryzująca wzajemność twórcy i odbiorcy w gatunkowym historycznym filmie dokumentalnym pt. *Sprawa Gottlieba Linki, czyli plebiscyt 1920*. Refleksja ta jest zakorzeniona w istocie myślenia artystycznego Kandydatki, ponieważ daje się doświadczyć w przedstawionej rozprawie doktorskiej.

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska Pani mgr Weroniki WOJNACH prezentuje rozwiązanie oryginalnego problemu artystycznego. Kandydatka wykazuje się ogólną wiedzą teoretyczną oraz opanowaniem warsztatu pojęciowego, który znajduje zastosowanie w opisie i analizie zjawisk twórczych w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych. Dzieło będące przedmiotem postępowania oraz rozprawa doktorska spełniają warunki określone w art. 186.1. ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

Niniejszym zwracam się z wnioskiem do Uczelnianej Komisji ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi o podjęcie dalszych czynności związanych z procedurą postępowania w sprawie nadania Pani mgr Weronice WOJNACH stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych.

prof. dr hab. Jerzy Łukasiewicz

25 sierpnia 2023 r.